

raznolikih istraživačkih tehnika u svim sekcijama. Svi su se prisutni izlagači složili da je konferencija imala vrlo kreativnih trenutaka u raspravama na koncu pojedinih sekcija i da je kritičnost komentatora bila vrlo bitan segment konferencije. Zaključeno je da je, uz već spomenute, potrebno proučiti i antropološke i rodne aspekte obrađenih geografskih cjelina. Organizatori su najavili objavljivanje knjige s referatima izlagača i moguće davanje novih radova koji bi pojačali tematski okvir konferencije.

Anđelko Vlašić

Međunarodni znanstveni kongres Stoljeće hrabrih – arheologija rimskih osvajanja i otpora starosjedilaca u Iliriku za vrijeme Augusta i njegovih nasljednika, Zagreb, 22.-26. rujna 2014.

Od smrti velikog rimskog cara Augusta prošlo je već 2.000 godina, a njegovo značenje i utjecaj na svijet i dalje su osjetni i snažni. Tako je tijekom 2014. godine održano više znanstvenih skupova i drugih manifestacija koje su proslavile znamenito *stoljeće hrabrih* kako je ono lijepo imenovano u nazivu međunarodnog znanstvenog kongresa koji je od 22.-26. rujna 2014. godine održan na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Međunarodni kongres *Stoljeće hrabrih – arheologija rimskih osvajanja i otpora starosjedilaca u Iliriku za vrijeme Augusta i njegovih nasljednika* održan je zahvaljujući uspješnoj organizaciji Katedre za rimsku provincijalnu i ranokršćansku arheologiju te Katedre za klasičnu arheologiju Odsjeka za arheologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Kako je vrijeme Augustova carevanja, uz brojne vojne sukobe, obilježilo i donošenje dugotrajne stabilnosti i mira u pojedinim provincijama, tematika skupa bila je vezana uz samog Augusta, ali i uz njegove nasljednike, obuhvaćajući vrijeme od carevih pohoda u Iliriku dok je još bio poznat kao Oktavijan (35.-33. g. pr. Kr.) sve do smrti cara Nerona (68. g.), s ciljem da se pospješi sveobuhvatna rasprava koja objedinjuje mnoga pitanja povezana s ovim razdobljem prosperiteta.

Organizacijski odbor ovog istaknutog međunarodnog skupa činili su prof. dr. Mirjana Sanader, predstojnica katedre za Rimsku provincijalnu i ranokršćansku arheologiju, prof. dr. sc. Marina Miličević Bradač, predstojnica katedre za Klasičnu arheologiju, doc. dr. sc. Domagoj Tončinić te dr. sc. Dino Demicheli. Znanstveni su odbor sačinjavali prof. dr. Werner Eck sa Sveučilišta u Kölnu, prof. dr. Péter Kovács sa Katoličkog sveučilišta Pázamány Peter u Piliscsabi i Sveučilišta u Beču, prof. dr. sc. Bruna Kuntić-Makvić s Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu, prof. dr. sc. Emilio Marin s Hrvatskog katoličkog sveučilišta u Zagrebu, prof. dr. sc. Robert Matijašić s Odjela za humanističke znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, dr. sc. Krešimir Marijević sa Sveučilišta u Trieru, prof. dr. sc. Marina Miličević Bradač s Odsjeka za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, prof. dr. sc. Mirjana Sanader s Odsjeka za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, dr. sc. Manfred Schmidt s Brandenburške akademije znanosti u Berlinu te dr. sc.

Marjeta Šašel Kos s Instituta za arheologiju i Znanstvenoistraživačkog centra Slovenske akademije znanosti i umjetnosti iz Ljubljane.

Za Kongres je pripremljeno 65 izlaganja koja su obuhvaćala radove znanstvenika iz 12 zemalja. Iako brojke ponekad nisu relevantne, one u ovom slučaju pokazuju izniman odaziv i znače pohvalu organizatorima. Zbog njihova velikog broja u prikazu nije izlaganja moguće predstaviti onako kako to zaslužuju pa željno iščekujemo objavu radova.

Nakon svečanog otvaranja skupa, dvije znanstvenice velikog autoriteta, Marina Miličević Bradač i Marjeta Šašel Kos, održale su uvodna predavanja naslovljena *Ab excessu divi Augusti – the fortunes of Augustus on the occasion of the 2000th anniversary of his death* i *Octavian's Illyrian war – ambition and strategy*.

Prvu sesiju („Ilirik prije Velikog ustanka“), izlaganjem o otvorenim pitanjima Liburna u razdoblju od Cezara do Augusta, otvorio je Slobodan Čače. Slijedilo je kompleksno izlaganje Brune Kuntić-Makvić naslovljeno *Oktavijanova ἀπιστεῖα* koje promišlja literarni pristup opsadi Metula, a potom izlaganja Borisa Olujića o historiografskim narativima koji se vežu uz Oktavijana i njegov pohod na Japode, Dina Demichelija o istraživanju uloge i značaja Lucija Tarija Rufa temeljem komparativne analize epigrafskih, arheoloških i književnih vrela te Roberta Matijašića koji je na osnovi *Res gestae* razmatrao osnutak rimskih kolonija u Iliriku. Prva sesija bila je zaokružena zanimljivim misaonim procesom Jelene Marohnić o povezanosti antroponimije srednjodalmatinskih polisa od 4. do 1. st. pr. Kr. s njezinim pojavama zabilježenim u ranom carskom vremenu u Dalmaciji.

Na početku druge sesije („Osvajanje Ilirika“) Danijel Džino i Alka Domic-Kunić govorili su o rimskoj političkoj i vojnoj interakciji obale i unutrašnjosti istočnog Jadrana. Domagoj Tončinić naglasio je aktualnu problematiku tzv. delmatskog limesa povlačeći paralele s utvrđenim granicama diljem Carstva, a Phyllis Culham istaknula je stratešku važnost Jadranskog i Jonskog mora za rimske građanske ratove u razdoblju od 49. do 31. g. pr. Kr.

Treću sesiju („Utjecaj Augusta od antike do danas“) otvorilo je prikazivanje dijelova Von Sternbergova filma *Ja, Klaudije* kroz koje su Marina Miličević Bradač i Daniel Rafaelić razradili neka pitanja odnosa klasičnog Hollywooda i klasične antike. Antonia Holden bavila se zanimljivim viđenjima problema otmice Sabinjanki, dok je Zrinka Šimić-Kanaet svoj pogled na ovo povijesno razdoblje usmjerila kroz keramiku koju je predstavila kao sredstvo globalizacije. Inge Belamarić nastavila je izvrsnim izlaganjem o okrutnosti Vedija Poliona, surovom iskorištavanju murina te o pristupu graditeljstvu i arhitekturi. Iva Kaić govorila je o gemama koje postaju sredstvo političke propagande, a Rubén García Rubio komparativno o arhitekturi Augustova vremena i onoj američkog arhitekta Louisa I. Khana.

Četvrtu je sesiju („Umjetnost, arhitektura i obrt“) otvorilo izlaganje Mirjane Sanader o natpisu iz Narone koji je posvećen caru Augustu, a u njemu je autorica pokušala rasvijetliti kakve je igre Marcijal poklonio Naronitancima. Na temelju spomenika govorila je o trenutačnom nepostojanju fizičkog dokaza teatra u Naroni. Nenad Cambi nastupio je s temom Augustova portreta i njegovih utjecaja na portretistiku u Dalmaciji, a Dražen Maršić izlagao je o prekretnici u razvoju i pojavnim oblicima nadgrobne umjetnosti provincije Dalmacije za vrijeme Augusta. Marko Sinobad zaintrigirao je i poveo ozbiljnu raspravu o interpretaciji statue imperatora u paradnom oklopu iz Narone, a Stipan Dilber i Mirko Rašić govorili su o prikazima rimske nošnje na spomenicima iz unutrašnjosti provincije Dalmacije koji su datirani u 1. stoljeće.

U petoj sesiji („Vojne postrojbe“) bio je naglasak na rimskoj vojsci pa su Stefano Magnani i Livio Zerbini na primjeru legije *Claudia Pia Fidelis* govorili o vjernosti i lojalnosti iskazane caru na tlu Dalmacije. Željko Miletić i Silvija Bekavac otvorili su raspravu o kronologiji karijere viteza Marcela u rimskoj provinciji Dalmaciji i o pitanjima koja su povezana s tim. Snežana Ferjančić govorila je o pomoćnim jedinicama (*auxilia*) u Iliriku od Augustova do Neronova vremena, a Miroslav Glavičić i Nikola Cesarik obratili su pozornost na centurione XI. legije u provinciji Dalmaciji. Sesiju je zaključilo izlaganje Olfe Pelcer Vujačić o epigrafskim svjedočanstvima koja navode rimske legionare iz VII. i XI. legije.

Nakon toga slijedilo je izlaganje Emilija Marina posvećeno Augusteumu u Naroni dvadeset godina nakon njegova otkrića te otvaranje izložbe Arheološkog muzeja u Naroni naziva *Augusteum favissa*. Izložba je bila otvorena u prostorijama Arheološkog muzeja u Zagrebu.

Treći dan skupa obilježio je izlet u Vid (Narona) i Zadar (Jader).

Četvrtog je dana skup nastavljen redovnim održavanjem sesija. Šestu sesiju („Augustovo razdoblje u okolnim provincijama“) otvorila je Janka Istenič izlaganjem o tragovima Oktavijanovih vojnih aktivnosti na području današnje Slovenije. Slijedilo je predavanje Pétera Kovácsa o pitanjima pripajanja Panonije sjeverno od Save Iliriku te Paola Casarija o rimskoj koloniji Tergeste, njezinom urbanizmu i granicama. Naser Ferri se u svom izlaganju usmjerio na rimsko osvajanje i militarizaciju Dardanije.

U sedmoj sesiji („Uprava i pravo u Iliriku u prvim desetljećima Carstva“) Dževad Drino i Benjamina Londrc predstavili su svoja promišljanja o sudskoj djelatnosti namjesnika provincije, osobito na osnovi podataka iščitanih s međašnih natpisa. Zatim je Ivan Milotić komparacijom natpisa ponudio pravnu interpretaciju pitanja koja se odnose na peregrinske *res publicae*. Šime Vrkić govorio je o rimskim međašnim zidovima na liburnskom području, a Zlatko Đukić o zakonskim reformama tijekom Augustove vladavine.

Osma sesija („Arheološka istraživanja i materijal, 1. dio“) započela je izlaganjem Igora Borzića o podrijetlu keramičkih nalaza iz ranocarskog legijskog logora u Burnu. Ivan Radman-Livaja i Marko Dizdar predstavili su istraženi ranorimski grob 5 iz Iloka koji je sadržavao *gladius* tipa Mainz. Na primjeru ovog i ostalih grobova iskopanih u istraživanjima provedenima u razdoblju od 2001. do 2008. godine, autori su postavili pitanje identiteta vojnika na dunavskom limesu u Srijemu u 1. stoljeću. Impresivan grob 5 pobudio je znanstveni interes i Kristine Jelinčić-Vučković i Asje Tonc koje su se pozabavile ondje pronađenom keramikom, dok je Mladen Tomorad predstavio Egipatsku zbirku Franjevačkog samostana na Košljunu, posvetivši pozornost prodoru egipatskih kulturnih elemenata na prostor Ilirika tijekom druge polovice 1. st. pr. Kr. Ana Pavlović analizirala je novac julijevsko-klaudijevske dinastije koji potječe iz rimskih legijskih logora u Dalmaciji. Ivo Glavaš i Nikola Cesarik govorili su o novootkrivenoj trasi rimske komunikacije od Burna do Kapitula te o problemu ceste *ad imum montem Ditionum Ulcirum*.

Nakon kratke stanke predstavljeni su poster i Igora Borzića o povezanosti Oktavijana i otoka Korčule, Andree Rimpf koja se vratila na tematiku iločkog groba 5 te Marina Buovca o arhitekturi amfiteatara u rimskim kolonijama i vojnim logorima na istočnojadranskoj obali.

Devetu sesiju („Religija i carski kult“) otvorilo je izlaganje Tomasza Dziurdzika o položaju pripadnika julijevsko-klaudijevske dinastije u institucionalnoj memoriji rimske vojske. O carskom kultu u rimskoj provinciji Dalmaciji u doba cara Tiberija govorila

je Ivana Jadrić-Kučan, dok je Inga Vilogorac Brčić predstavila svoj rad na istraživanju štovanja rimskih božica Venere i Kibebe. Sesiju je zaključila Valentina Zović koja je govorila o uporabi epiteta *augustus* na zavjetnim spomenicima rimske Liburnije.

Anamarija Kurilić svojim je živopisnim izlaganjem o spomenu Augusta kao oca kolonije (*parens coloniae*) predvodila izlaganja desete sesije („Urbanizam“). Davide Faoro govorio je o Batonskom ratu i Iliriku kroz analizu epigrafskog natpisa iz Verone. Mattia Vitelli Casella predstavio je Augustove municipije u Iliriku na temelju analize djela Plinija Starijeg. Slijedilo je izlaganje Kornelije A. Giunio o junačkim djelima božanskog Augusta na primjeru kolonije Jader. Sesija je završila prilogom poznavanju Epidaura Bruna Bijadija temeljem dva Dolabelina natpisa iz Cavtata.

Jedanaesta, ujedno i posljednja sesija („Arheološka istraživanja i materijal, 2. dio“) započela je izvrsnim izlaganjem Tanje Lolić o arheološkim svjedočanstvima o julijevsko-klaudijevskom dobu u rimskoj Sisciji. Sesija je nastavljena prikazom recentnih istraživanja Venerina hrama na Krku koji je iznio Hrvoje Manenica. Vlatka Vukelić i Ivan Radman-Livaja pripremili su izlaganje o Oktavijanovoj opsadi Segestike, raspravljajući o toponimu *Rimski šanac*. Izlagački dio skupa završen je predavljanjem rada Ivanke Kamenjarin na *aucissa* fibulama iz Sikula. Slijedila je završna rasprava i zatvaranje skupa.

Već sam šturi prikaz skupa, s najosnovnijim naglascima, svjedoči o raznolikosti tema i brojnosti izlagača. Ono što program ne ostavlja vidljivim brojne su živopisne, ponekad i burne, rasprave koje su pratile pojedine teme. Prisutno je bilo i vješto moderiranje, kao i izvrsna te posve odmjerena organizacija popratnih sadržaja koji su uključivali kako susrete starih kolega i prijatelja, tako i znanstvenu razmjenu iskustava i saznanja. Iskrene čestitke organizatorima i izlagačima!

Jana Škrgulja

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

RADOVI 46

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

The logo for FF press, featuring the letters 'FF' in a stylized font with a horizontal line through them, followed by the word 'press' in a lowercase sans-serif font.

ZAGREB 2014.

RADOVI ZAVODA ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Knjiga 46

Izdavač / Publisher

Zavod za hrvatsku povijest
Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
FF-press

Za izdavača / For Publisher

Vlatko Previšić

Glavni urednik / Editor-in-Chief

Hrvoje Gračanin

Uredništvo / Editorial Board

Bruna Kuntić-Makvić (stara povijest/ancient history), Zrinka Nikolić Jakus (srednji vijek/
medieval history), Hrvoje Petrić (rani novi vijek/early modern history), Željko Holjevac
(moderna povijest/modern history), Tvrтко Jakovina (suvremena povijest/contemporary history),
Silvija Pisk (mikrohistorija i zavičajna povijest/microhistory and local history),
Zrinka Blažević (teorija i metodologija povijesti/theory and methodology of history)

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board

Denis Alimov (Sankt Peterburg), Živko Andrijašević (Nikšić), Csaba Békés (Budapest), Rajko
Bratož (Ljubljana), Snježana Buzov (Columbus, Ohio), Svetlozar Eldarov (Sofija), Toni Filiposki
(Skopje), Aleksandar Fotić (Beograd), Alojz Ivanišević (Wien),
Egidio Ivetić (Padova), Husnija Kamberović (Sarajevo), Karl Kaser (Graz),
Irina Ognyanova (Sofija), Géza Pálffy (Budapest), Ioan-Aurel Pop (Cluj),
Nada Proeva (Skopje), Alexios Savvides (Kalamata), Vlada Stanković (Beograd),
Ludwig Steindorff (Kiel), Peter Štih (Ljubljana)

Izvršna urednica za tuzemnu i inozemnu razmjenu /

Executive Editor for Publications Exchange

Kristina Milković

Tajnik uredništva / Editorial Board Assistant

Dejan Zadro

Adresa uredništva/Editorial Board address

Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet Zagreb,
Ivana Lučića 3, HR-10 000, Zagreb

Tel. ++385 (0)1 6120 150, 6120 158, faks ++385 (0)1 6156 879

Časopis izlazi jedanput godišnje / The Journal is published once a year

Časopis je u digitalnom obliku dostupan na / The Journal in digital form is accessible at
Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske „Hrčak“
<http://hrcaak.srce.hr/radovi-zhp>

Financijska potpora za tisak časopisa / The Journal is published with the support by
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske,

Časopis je indeksiran u sljedećim bazama / The Journal is indexed in the following databases:
Directory of Open Access Journals, EBSCO, SCOPUS

Naslovna stranica

Iva Mandić

Grafičko oblikovanje i računalni slog

Ivanka Cokol

Lektura

Jadranka Brnčić

Tisak

Web2tisak, Zagreb

Naklada

250 primjeraka

*Časopis je u digitalnom obliku dostupan na Portalu znanstvenih časopisa
Republike Hrvatske „Hrčak“ <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*

*The Journal is accessible in digital form at the Hrcak - Portal of scientific
journals of Croatia <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*